

Folketroen på heden

(s. 167) ...Særlig husker jeg dog vore besøg hos min kærestes forældre og familie i Stavlund i løbet af de 1½ år vi var ringforlovede. Et ejendommeligt folkefærd er det, der lever på disse egne, vel begrundet på den store afsondrethed, hvori de boede. Der var langt til købstad, cirka fire mil til alle sider. Langt til bane og station 1 á 2 mil og meget dårlige veje.

Gammeldags i deres livsopfattelse. Ærbødighed for Guds ord og kirkens tjenere.

Gammeldags gudfrygtige. Men ikke mange virkelig hellige. Overtro voksede frodigt i selskab med deres kristendom og i slægt med deres verslighed. Hvor var det en underlig blanding af naiv kristendom, overtro og verslighed. I selskab – og det var der gerne, når vi var dernede i besøg – var brændevinflasken altid på bordet, det var jo i den tid at brændevin var billig, cirka 25-30 øre for en flaske, så det var billigt at få en rus, og den blev benyttet flittigt. Så kunne de sidde og bavle dage ud, fader og søn, sammen med venner, frænder og naboer. Så gik snakken på halv berusede personers vis. Alt blev blandet sammen i en pærevælling. Landbrug og handeler. Kirkegang og gudsfrygt med citater af, hvad denne eller hin præst havde sagt ved den eller den lejlighed. Eder af større og mindre format, dårlige og ikke sjældent slibrige vittigheder. Fortællinger om drømme og oplevelser, hvori deres såkaldte kristendom ofte spillede en rolle. Gengivelser af naboers færd og talemåder i ædru eller fuld tilstand. Om barsler og bryllupsgilder eller andre begivenheder, hvor denne eller hins held eller uheld indgående blev drøftet, med sjofle eller mindre sjofle tilføjelser. Alt sammen under almindelig eller højrøstet latter. Snart gik snakken om begravelser, om vedkommende døde tidligere levemåde og eventuelle fremtidige tilværelse. Og her lå det jo nær at indflette tanker om sin egen omtumlede tilstand, som jo, det blev indrømmet med små eder, ikke altid havde været som den burde for Gud og mennesker, og vi skal jo dog alle engang ligge med næsen i vejret. Atter nogle vittigheder mens glasset gik rundt, og der blev skålet og ønsket held til gode og dårlige foretagender.

Så kunne snakken dreje om ad spøgeri og gengangeri. Hylende hunde som ingen kunne se. Trampende heste, som også var usynlige, men blev bedyret at være hørt af flere af de tilstedeværende. Om levende hunde som halsende for hen over markerne, skønt der ikke var et levende væsen at se. Eller snakken gik om Stouringer (mænd) eller Kællinger der kunne sidde hjemme og trække mælken ud af folks køer blot ved at stikke en syn i loftsbjælken og holde en skål under. Forhekse folks høns, så de ikke lagde æg eller forgive fårene, så de ikke fik lam. For så til slut at fortælle om bordet de sad ved, som var købt på "Aktion" og hvorpå "hiel Pejers begravels haa stauen", hvortil der så gerne var faldet en eller anden bemærkning, som at *dæ haa von møj mier o en sien*. Eller *dæ haa da heller et manglet nøj i avten, hverken brød eller brænvín*. Så skiltes man og takkede for det gode samvær.

Derhjemme mindes jeg ikke at have set Guds Ord fremme, men i kirke gik man en gang imellem, selv om der var omtrent en mil. Når vi var hjemme, min kæreste og jeg, sang vi jo vore sange for dem, og jeg tror de var glade for at høre og syntes at det var dejligt, at have det sådan at man hørte Gud til. Men nu er det ikke som da pastor Kastrup var her, kunne de sige, da fik vi sandheden at vide, og da havde vi det godt, men da han rejste, faldt vi tilbage i det gamle leje, og nu er det ikke som det skulle være. "*Aak nej*".

Fattig var befolkningen dernede, og ikke videre kultiveret, men gæstfri som jeg sjældent har set mage til. Blev man budt ind og intet ville nyde, var det en hel fornærmelse, særlig ved juletid, man troede da, at gæsten tog Lykken med sig.

Meget fik jeg ikke at vide om deres overtro, eller om alt det mystiske de havde set, da jeg havde været så uforsigtig at betvivle dets rigtighed, og det tåltes ikke, da de selv fuldt fast troede på, at det fandt sted. Det var således ikke alene, når brændevinen var gået ind, at de troede på den slags, men også i ædru tilstand. Men en gang imellem hørte eg jo lidt. Imellem mine svigerforældres ejendom og naboens lå et dige som skel, og her var det tit galt og det havde de selv hørt så mange gange, så der var ikke noget at tage fejl af. Diget lå kun cirka 500 meter fra ejendommen, så det var let både at se og høre, hvad der foregik her mangel midnatstime. Diget kom oppe fra marken og gik ned mod engen og åen, som her havde haft en større bugtning tidligere end den havde nu. Det sted hvor diget løb ned mod åen kaldte man "*Æ Skavkrog*". Her havde den forrige nabo, som var død for mange år siden, men som ellers levede i deres unge dage, og som var far til ham som boede der endnu, i de mørke nætter flyttet skellet ved at lede åen ind i et nyt leje, så der blev lagt en engkrog til hans engstykke. Åen udgjorde nemlig skellet, og derfor kaldte man det omtalte stykke "*Æ Skavkrog*". Mens han levede, ville han jo aldrig høre om at han havde flyttet skellet. Det var jo da også før mine svigerforældres tid. Men da han var død, viste det sig, at det "*wa rele nok saan som de wa bløven saa*", for de havde selv i mange lyse midnatstimer hørt hvordan noget kom buldrende ned langs diget, som et helt kobben får når de løber, sådan dundrede det og det stoppede altid ved "*Æ Skavkrog*", men der var aldrig noget at se, skønt *æ hund had sat etter et manne gaang o given hals*. Jo det var ganske sikkert deres gamle nabo, der nu i midnatstimen som straf måtte ned og se til sin "*Skavkrog*".

Han var for resten *så møj en Skompi* den samme nabo, som kunne både det ene og det andet. Engang var han bleven arresteret for tyveri af et eller andet, og indsat i *æ arrest i Holstrbrov*, men *de ku et fa a komis te o bekin*, skjønt *de wa ves o te de wa rejti nok*. Så en dag spurgte han, om han ikke kunne få lov til at se hjem, *for hans kuen laa i barselseng*. Det kunne han dog ikke få lov til, men *så skawt æ kompass sæ om te en haar, o sprang ud a æ vindu, o rent hjem*. Men nu traf det sig sådan, at han kom forbi en jæger der *tæt hjem ve*, og han skød på haren, som dog blev ved med at

løbe, skønt han kunne se, at han havde ramt, for den hinkede. Men da han så blev ved med at følge den med øjnene, så han til sin forbavselse, at den løb ind af "*Laust Annesens hønhval*". Og da de så sendte politiet ud til hans hjem, for at se om han skulle være der, *fan di ham i æ seng mæ en brækket bien*. Man skyldte også den samme mand for at han *had swejen hans hus aa, men de ville han helle et bekin*.

Det var morsomt at høre på deres historier, når man fik dem i gang. Om førromtalte Pe Kristian Pejter, sagde han omtrent som sådan: *Han ku ha van huærig, hvis han haa past le o, faa han haar tit arvet pæng i skjepevis, men saa snaar de fad nøj, floter de dem, og erer al ting op, saa dæ et æ forslav i et*. Men min svigermor tilføjede gerne, når den ting var på tale: *Jo de æ no li møj Pe Kristian o An Marlen æ no gue nok, vi fad da gjarn en bej flæsk heller saan, nær de slawter, di æ gud a dem*. Hertil svarede min svigerfar så, *ja saa mænd di æ gud nok, men de fad jo da osse gjan en bej ve vos, nær vi slavter, o saa ka de val go li op*. Men resultatet af samtalen blev dog almindeligvis en anerkendelse fra begge sider "*Pe Kristian Peiters wa gud nok*".

— — —

(s. 173) Farfar fortsætter sin erindringer herfra med besøget hos gamle Trine, som også er refereret her på hjemmesiden.